

[Opinie] Brood en spelen: the Romans are back

Bert Wyseur 21 mei 2007 - 13:02

We schrijven de eerste eeuw voor Christus. Gajus Julius Caesar voert het principe in van Panem et circences (brood en wagenrennen). Het Romeinse volk kan zich gratis vermaken. Amfitheaters en circussen worden gebouwd. Bij alle evenementen kan het volk gratis eten en drinken. Vandaar de term 'brood'. In het Colosseum kan het plebs aanschouwen hoe gladiatoren vechten op leven en dood. Ook in het circus wordt door de toeschouwers gejuicht wanneer een gladiator uit de bocht vliegt en met zijn hoofd tegen de muur kwakt. De mensen juichen net zoals wij dat nu doen bij winst van onze favoriete voetbalploeg. Is er een link naar vandaag? Are the Romans back?

Na Caesar blijft het principe van brood en spelen toegepast. Vorsten en keizers gebruiken het als een soort tactiek om het volk rustig te houden. Opstanden zijn uit den boze en wanneer je uw volk geeft waar het om vraagt, hoeft het niet na te denken over de gang van zaken. L'histoire se répète is iets wat geschiedenisleerkrachten hun leerlingen tot vervelens toe proberen uit te leggen. Kunnen we in de 21ste eeuw nog spreken van –een weliswaar gemoderniseerd– brood en spelen?

Als ik even mijn persoonlijke mening mag geven, dan is mijn antwoord ja. De maatschappij maakt ons nu eenmaal week. Van maandag tot vrijdag gaan we van 8 tot 5 werken. Eens thuis wordt de tv opgezet. Om 19u wordt het eten geserveerd. Het Nieuws is namelijk net iets te serieus en te moeilijk. Van 19u30 tot 23u wordt tv gekeken. Mensen lachen met de Vlaamse humor(?) en gaan tevreden slapen. Nog vier maal slapen en het is weekend. Het weekend is een feest. Op vrijdagavond gaat men uit tot een gat in de nacht. Op zaterdagmorgen wordt uitgeslapen. De zaterdagmiddag rust men uit in de zetel en 's avonds reageert de Vlaming zijn frustraties af op de scheidsrechter en op de tegenstander van zijn favoriete sportploeg. Op zondag maakt het gezin zich weer op voor een weekje werken.

Die zogenaamde spelen van heden ten dage moeten natuurlijk in de ruime zin geïnterpreteerd worden. Televisie, sportmanifestaties, computerspelletjes, reizen maken hier allemaal deel van uit. Zo sparen mensen een heel jaar lang om in de zomer één week te kunnen gaan bruinen op het strand van de Costa Blanca.

Dit is natuurlijk een persoonlijke visie, een visie die nogal eng en veralgemenend is. Natuurlijk zijn hier uitzonderingen. Maar de komst van de tv heeft hier zeker een rol gespeeld. Mensen zijn toch o zo naïef. De kritische zin lijkt niet meer te bestaan. De informatie wordt zonder ze in vraag te stellen geabsorbeerd. Geef de mensen hun tv, geef de mensen hun voetbalwedstrijden en alles blijft rustig. Waarom moet er nagedacht worden? Daar zijn toch andere mensen voor.

Om nog eens terug te keren naar de eerste eeuw voor Christus. Slavernij viert hoogtij in het oude Rome. Slaven worden aanzien als dingen, als objecten. Het zijn geen mensen. Ze zijn eigendom van de Romein.

Nu zo'n 2000 jaar later lijkt er niets veranderd te zijn. De rijke westerling gaat joggen met zijn nieuwe nikes. Dat die sportschoenen gemaakt worden in Bangladesh door kinderen van 8 jaar die 14 uur per dag werken, lijkt hen niets te zeggen. Ah nee, de westerse man betaalt er maar liefst 100 euro voor. Voor de arme kindjes is dat toch heel veel, zie je ze redeneren. Als de rijke Belg dan toevallig een reportage ziet op Koppen of Panorama over de schuldsavernij in Zuidoost-Azië, lijkt hij ervan aangedaan. Dat slaafje krijgt 1 euro per dag voor 14 uur handenarbeid. De mans idool Michael Jordan krijgt 6 miljoen euro sponsoring van datzelfde nike. Een huzarenstukje over de eerlijkheid in de hedendaagse wereld. De berusting slaat toe bij de westerling. Ik kan er toch niets aan veranderen.

Om nog even bij het voorbeeld van Michael Jordan te blijven. Figuren als Jordan, Beckham en consorten worden gezien als sportidolen. Ook bekende acteurs en mediafiguren worden wel eens verafgoed door fans. Idolatrie is dus een thema dat niet zo ver hiervandaan staat. Voetballers, acteurs en mediapersoonen worden idolen van de mensen. Daar ik niet kan vatten wat mensen leuk vinden aan het vereren van idolen, vind ik idolatrie nogal belachelijk. Opnieuw komt het beeld van de Romeinen naar boven. Toen was de gladiatorenvechter ook de ster. Als hij won, kreeg hij genade en werd zijn slavenleven opgezegd. Net zoals nu een filmster dé persoonlijkheid is. Deze filmster krijgt geen vrijspraak van slavernij, maar wordt uitermate gul betaald.

De laatste jaren woedde de discussie over het te lage loon van werknemers. De politieke top zag het gevaar. Die te lage lonen zou de regeringen nog parten spelen. Loonsverhogingen weigerde men te geven. Maar toen kwam men met het sublieme idee op de propen van de maaltijdcheques. De link met 2000 jaar terug is hier wel heel makkelijk te achterhalen. Iedereen tevreden en probleem opgelost!

Eind jaren '60 braken in grote delen van Europa zware rellen uit. De studenten pikten de gang van zaken niet meer en begaven zich op straat. In Frankrijk waren de acties het hevigst, maar ook in Leuven was de sfeer verhit. Wanneer het in Parijs regent, druppelt het in Brussel. Een beetje geschiedenis: de revolutie in Frankrijk (mei '68) heeft ook zijn weerklank op België. In België handelt de kwestie vooral rond de taalkwestie. De strijd barst los in het Vlaamse Leuven. Niet zozeer door een mogelijke overheersing van het Frans, maar vooral door de algemeen groeiende politieke bewustwording van de Vlamingen. De kwestie Leuven Vlaams dijt uit over heel België. Het doet zelfs een regering vallen, en het resultaat is de wettelijke splitsing van de universiteit in 1970. Het Waals gedeelte vestigt zijn nieuwe universiteit in Louvain-la-Neuve.

Waarom dit voorbeeld? Hieruit blijkt dat 30 jaar geleden mensen nog gevoelig waren voor een problematiek die hen raakte. Nu lijkt dit niet meer te gebeuren. Mensen zijn berustend geworden. De hoge kostprijs aan het hoger onderwijs, de ingangsexamens, de toenemende discriminatie in onderwijsland enzovoort. Mensen zijn er zich van bewust, maar reageren er niet tegen. Dit alles had zich moeten voordoen 50 jaar terug, wel, ik verzeker u: de mensen stonden op straat. De regering heeft de mensen in zijn macht.

Grote betogingen zijn schaars geworden. Mensen mobiliseren is erg moeilijk geworden. Op zondagmiddag kunnen mensen niet gaan betogen, want ze tonen de bekerfinale op televisie. Dat kan men toch niet missen. De vergadering die gepland was op dinsdagavond zal ook in het water vallen, want Wittekerke wordt uitgezonden. Gelukkig bestaan er nu videoapparaten en dvd-recorders die het voor de mensen kunnen opnemen. De moderne spelen noemt men zoiets. De staatshoofden en regeringen werken dit niet tegen. Op deze manier paaien ze nu eenmaal hun bevolking.

Het prototype van de gemoderniseerde spelen is het voetbal. De mensen zijn er zot van. Ze betalen iedere week 1000 oude Belgische franken om de heren voetballers aan het werk te zien. Ook in de week is er geen gebrek aan de populaire Europese sport. Televisiezenders betalen zich blauw aan televisierechten omdat de Belg in grote getale het sportevenement niet wil missen. Net hierdoor zijn de superlonen van de heren voetballers mogelijk. Velen willen dit niet inzien, maar eens het stadion leegloopt, eens de tv-kijker geen interesse meer heeft voor de kapitalistische sportwereld, dan zullen lonen van honderdduizenden euro's per week verdwijnen. Zolang voetbal dé tv-sport blijft en heel Europa aan het scherm gekluisterd houdt, blijven de spelers hoogbetaalde artiesten in deze fun- fake- en fictiebusiness. Het brood en spelen in de 21ste eeuw. Die salarissen hebben niets met voetbal te maken. Wie veel publiek trekt op deze aarde wordt nu eenmaal schatrijk.

Om nog een evenwijdige te trekken met het Romeinse tijdperk het volgende: als de gladiatorenspelen populair zijn, zitten de stadions propvol. Er is het plebs dat rechtstaand het spektakel aanschouwt, maar er zijn ook de welvarende mensen die het evenement bijwonen vanuit een speciaal gemaakte tribune. Een loge avant la lettre. Opnieuw l'histoire ... Een jaar of twee geleden dient de Engelse minister van sport een wetsvoorstel in om een maximum te stellen aan het salaris van een topvoetballer in Europa. Dit voorstel werd weggelachen door quasi iedereen. Alles weer in alle redelijkheid belonen, vond dus geen gehoor. Zoals gezegd: zolang wij blijven kijken naar en lezen over voetbal zullen deze lonen blijven bestaan. Sponsors hebben de markt gevonden. Een voetbalwedstrijd op tv is zóveel meer dan alleen de wedstrijd. Een halfruur voor de match wordt er een voorbeschouwing gegeven. Drie blokken reclame later wordt de wedstrijd uitgezonden. Ook na het spektakel wordt nog een halfruur geluld over enkele fases. De 39 camera's tonen de herhalingen tot in den treure.

Om nog maar eens aan te tonen dat de overheden het brood en spelen mede in hand werken, het volgende. Op het einde van een legislatuur moet de regering zich in allerlei bochten wringen om toch maar geen begrotingstekort te kennen. Desondanks blijft de overheid alle sportevenementen subsidiëren. Al maar meer worden (nog) grote(re) stadions gebouwd. Net zoals in het oude Rome, toen men zag dat het concept van brood en spelen het gewenste doel had, men ook amfitheaters bleef bijbouwen, nemen wij, nu zo'n twee eeuwen later, als het ware hun werkwijze over ... en het werkt nog ook.

Die spelen maken de mensen ook nogal opportunistisch. Als de Rode Duivels op het wereldkampioenschap schitteren, komt het nationaal gevoel naar boven en worden de Belgische vlaggen bovengehaald. Als Justine Henin een Grand Slam-toernooi wint of als Tom Boonen een rit in de Ronde van Frankrijk wint, laait het Belgische gevoel op. Een dag later is dat gevoel terug weggeëbd en herbeginnen de communautaire discussies. Of hoe sport (spelen) zijn invloed heeft op de politiek.

Ook het brood uit de Romeinse tijd is vandaag nog steeds een middel om de mensen stil te houden. Geef de mensen een inkomen, laat de mensen de kans een huisje aan te schaffen, geef ze een kleine vorm van luxe en ze zullen gelukkig zijn. Als ze dan al eens zullen klagen, zal het op café zijn en dit bij het drinken van een grote pint. Wanneer de discussie dan losbarst, moet één van de twee huiswaarts, daar zijn lievelingsfeuilleton begint. We praten er dan wel nog een keer over. Op deze manier wordt het probleem weer opgeschoven.

Politici spelen hier ook een bepalende rol in. Hoe vaak zie je niet een bekende politicus aantreden in een amusementsprogramma of in een quiz op televisie? De mensen zien dit. Je hoort ze haast denken: politici zijn ook gewone mensen, ze kunnen ook lachen met grapjes. De mensen gaan opnieuw absorberen wat die grote meneren verkondigen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de politicus die vaak op tv komt voor belachelijke spelletjes veel voorkeurstemmen gaat halen. De politici die werken voor de mensen en doen waar ze betaald voor zijn, betalen het gelag bij de verkiezingen.

Een volk regeren is dus niet moeilijk. Zorg ervoor dat het volk niet hoeft na te denken, zorg ervoor dat ze niet kritisch zijn. Geef hen daarvoor een goed inkomen (brood) en geef hen de nodige ontspanning (spelen). Vroeger was het de facto nog een tikkelkje gemakkelijker. Toen was het geloof nog erg sterk verspreid. De Kerk hield de mensen dom en de bazen hielden de mensen arm. Het socialisme en de vakbonden gingen hiertegen in. Nu houden televisie, in de vorm van sportmanifestaties en ridicule spelletjes, de mensen dom en zorgt de consumptiemaatschappij ervoor dat mensen moeten blijven gaan werken willen ze hun huis en andere luxeproducten afbetalen.